

Kohtuasi C-235/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

18. märts 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Court of Appeal (Ühendkuningriik)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

5. märts 2019

Apellandid:

United Biscuits (Pensions Trustees) Limited

United Biscuits Pension Investments Limited

Vastustajad:

Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs

TEISIPÄEV, 5. MÄRTS 2019

COURT OF APPEAL,

MENETLEDES APELLATSIOONKAEBUST HIGH COURT OF JUSTICE'I

(CHANCERY DIVISION

REVENUE LIST) OTSUSE PEALE KOHTUASJAS

[...],

MILLE POOLED ON

1 UNITED BISCUITS (PENSION TRUSTEES)

2. UNITED BISCUITS PENSION INVESTMENTS LIMITED

(APELLANDID /

KAEBAJAD

- ja -

COMMISSIONERS FOR HER MAJESTY'S REVENUE AND CUSTOMS

(VASTUSTAJAD TEISES KOHTUASTMES/
VASTUSTAJAD ESIMESES KOHTUASTMES)

[...],

MÄÄRAB:

1. Euroopa Liidu Kohtult taotletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 alusel eelotsust küsimuses, mis on sõnastatud eelotsusetaotluse lisas.
2. Edasine menetlus selles kohtuasjas peatatakse, kuni Euroopa Liidu Kohus on eelotsuse küsimustes oma otsuse teinud või kuni edasise kohtumääruseni.
3. [...]. [Juhised kohtumääruse saatmiseks Euroopa Kohtule].
4. [...]. [lk 1]

EUROOPA LIIDU KOHTULE

ESITATAVA EELOTSUSETAOTLUSE LISA

Sissejuhatus

1. Käesolevas eelotsusetaotluses palub Court of Appeal of England and Wales (Civil Division) (apellatsioonikohus (Inglismaa ja Wales) (tsiviilosakond)) Euroopa Kohtul selgitada, millise kohaldamisalaga on erand, mida sisaldab nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT 2006, L 347, lk 1; edaspidi „käibemaksudirektiiv“), artikli 135 lõike 1 punkt a (ja mis varem oli sätestatud nõukogu 17. mai 1977. aasta kuuenda direktiivi 77/388/EMÜ kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT 1977, L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23; edaspidi „kuues direktiiv“) (mõlemad koos edaspidi „käibemaksudirektiivid“) artikli 13 B osa punktis a), kus on sätestatud, et liikmesriigid vabastavad käibemaksust „kindlustus[...]tehingud

[...]“.

2. Eelotsusetaotlus on esitatud seoses kaebusega, mille United Biscuits (Pension Trustees) Limited ja UB Pension Investments Limited on esitanud Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs'i (edaspidi „maksuhaldur“) vastu.

Pooled

3. United Biscuits (Pension Trustees) Limited on *trustee* (edaspidi „fondivalitseja“), kes valitseb fondi United Biscuits Pension Fund, mis on kindlaksmääratud väljamaksetega tööandjapensioni skeem äriühingu United Biscuits (UK) Ltd töötajatele; samalaadset fondi käsitles Euroopa Kohus kohtuasjas Wheels Common Investment Fund Trustees Ltd jt (C-424/11, EU:C:2013:144).¹ [lk 2]
4. UB Pension Investments Limited on UB Investment Fundi endine fondivalitseja; UB Investment Fund on investeerimisfond, kuhu olid investeeritud kõnealuse pensioniskeemi varad aastatel 1989–2006.
5. Nimetatud kaks kaebajat on pöördunud kohtusse iseenda ja oma õiguseellaste nimel kui pensionifondi ja investeerimisfondi fondivalitsejad. Edaspidi on nendele kahele kaebajale ja nende õiguseellastele viidatud kui „fondivalitsejatele“.
6. Maksuhaldur vastutab Ühendkuningriigis käibemaksu kogumise ja haldamise eest.

Olulised faktilised asjaolud ja vaidlus

7. Tuvastatud on järgmised faktilised asjaolud:
 - a) Nõue esitati 18. märtsil 2014. Selle esitasid fondivalitsejad eesmärgiga saada maksuhaldurilt tagasi rahasummad, mida fondivalitsejad maksid käibemaksuna eri investeerimishalduritele seoses tasudega pensionifondi haldamise teenuste eest (edaspidi „haldamisteenused“). Nõue on seotud ajavahemikuga alates 1. jaanuarist 1978 kuni 30. septembrini 2013.
 - b) Fondivalitsejatele osutatud ja käesolevas kohtuasjas vaidluse all olevad haldamisteenused seisnevad investeringute haldamises fondivalitsejate nimel. Investeerimishaldurid ei sõlmi fondivalitsejatega lepinguid riski realiseerumisel hüvitise maksmiseks.
 - c) Nende investeerimishaldurite hulka kuulub nii selliseid äriühinguid, kellel on Ühendkuningriigis kehtivate ja kindlustusseltside tegevust reguleerivate seaduste kohaselt luba tegeleda kindlustusega (edaspidi „kindlustusandjad“), kui ka selliseid äriühinguid, kellel niisugust luba ei ole (edaspidi

¹ Kohtuotsuses Wheels otsustas Euroopa Kohus, et vaidlusaluste teenuse osutamine ei olnud käibemaksust vabastatud kui kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 6 ja käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti g tähenduses „eriotstarbeliste investeerimisfondide“ haldamine, ehkki artikli 135 lõike 1 punktis a sätestatud maksuvabastuse kohta argumente ei esitatud.

„kindlustusloata äriühingud“), kuid kellel finantsregulaatorid lubavad osutada kõnealused haldamisteenuseid. Kõne all olev kaebus puudutab seda, kas haldamisteenuste osutamine kindlustusloata äriühingute poolt oli käsitatav käibemaksuga maksustatava või käibemaksust vabastatud „kindlustustehinguna“ käibemaksudirektiivide tähenduses.

- d) Asjassepuutuvaid liikmesriigi õigusakte, millega on rakendatud kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punktis a ja käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punktis a sätestatud „kindlustustehingute“ maksuvabastus, on kirjeldatud käesoleva eelotsusetaotluse punktides 14 jj. [lk 3]

Ajavahemikul, mida kaebus käsitleb, on maksuhaldur kohaldanud neid liikmesriigi õiguse sätteid järgmiselt (osas, mis puudutab vaidlusaluseid haldamisteenuseid):

- i) kindlustusloata äriühingute poolt haldamisteenuste osutamine kindlaksmääratud väljamaksetega pensionifondidele maksustati käibemaksuga standardse maksumäära alusel;
- ii) kindlustusandjate poolt haldamisteenuste osutamine kindlaksmääratud väljamaksetega pensionifondidele² loeti käibemaksust vabastatuks.
- e) Fondivalitsejate väitel peavad haldamisteenused olema käibemaksust vabastatud kui kindlustustehingud käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti a (ja varem kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti a) tähenduses. Täpsemalt:
- i) haldamisteenuste osutamine nii kindlustusandjate kui ka kindlustusloata äriühingute poolt oli tehing, mis kujutas endast (käesoleva eelotsusetaotluse punktides 16–19 viidatud) kindlustustegevust kindlustusdirektiivide tähenduses;
- ii) teise võimalusena kujutas haldamisteenuste osutamine kindlustusandja poolt endast kindlustusdirektiivide tähenduses kindlustustegevust, mis oleks tulnud seetõttu lugeda käibemaksust vabastatuks; nendel asjaoludel eeldas neutraalse maksustamise põhimõte, et kindlustusloata äriühingute osutatavaid haldamisteenuseid maksustatakse samamoodi.

² Enne 1. jaanuari 2005 oli 1) kindlustusandjate ja 2) kindlustusloata äriühingute osutatavate haldamisteenuste erinev käibemaksuga maksustamine kooskõlas Ühendkuningriigi õigusaktiga, mille kohaselt piirdus kindlustustehingute käibemaksuvabastus nende teenuseosutajatega, kellel oli luba kindlustusandjana tegutsemiseks. Pärast Ühendkuningriigi õigusnormide muudatust, mis jõustus sellel kuupäeval ja millega kaotati kindlustustehingute käibemaksuvabastuse piirang teenuse osutaja staatuse järgi, ei olnud see erinev kohtlemine enam Ühendkuningriigi õigusaktiga kooskõlas. Praktikas aga luges maksuhaldur kogu fondivalitsejate kaebuses käsitletava aja vältel haldamisteenused käibemaksust vabastatuks, kui neid osutasid kindlustusandjad.

- f) Fondivalitsejad väidavad, et haldamisteenused kui sellised pidanuksid olema käibemaksust vabastatud, kuid kõikidel asjassepuutuvatel aegadel ei olnud Ühendkuningriigi õigusaktides, nagu maksuhaldur neid kohaldas ja/või tõlgendas, ette nähtud käibemaksuvabastust, mis oli kindlustusloata äriühingute poolt osutatavate haldamisteenuste suhtes nõutav vastavalt käibemaksudirektiividele. [lk 4]
- g) Maksuhalduri peamine väide on see, et kindlustusloata äriühingute poolt teenuste osutamine ei olnud käsitletav kindlustustehinguna käibemaksudirektiivide tähenduses ega olnud nende direktiivide kohaselt käibemaksust vabastatud, mistõttu oli nende haldamisteenuste osutamine õiguspäraselt käibemaksuga maksustatav. Samuti väidab maksuhaldur, et nad eksisid, kui lugesid kindlustusandjate osutatavad haldamisteenused käibemaksust vabastatuks, ning sellised teenused oleksid pidanud olema maksustatavad (olukorras, kus teenust ei osutatud seoses eriotstarbelise investeerimisfondiga).
8. Fondivalitsejad taotlevad käibemaksuks makstud summade tagasisaamist maksuhaldurilt olukorras, kus nad väidavad, et:
- a) nad on maksnud neile teenust osutanud kindlustusloata äriühingutele käibemaksu, mida tegelikult ei oleks tulnud maksta;
- b) neil on vahetult kehtiv õigus maksuvabastusele ja seetõttu ka õigus enamakstud käibemaksu tagastamisele;
- c) käibemaksu tagasisaamine kindlustusloata äriühingutelt oleks praktiliselt võimatu või ülemäära keeruline, sest fondivalitsejatel ei ole Ühendkuningriigi õigusnormide alusel võimalik esitada nende teenuseosutajate vastu tulemuslikku nõuet; ja
- d) seetõttu on neil õigus nõuda enamakstud käibemaksu tagastamist maksuhaldurilt.
9. Maksuhaldur ei ole fondivalitsejate tagasisaamisõigusega nõus, põhjendades seda liidu ja liikmesriigi õiguse küsimustega, mis ei ole käesoleva eelotsusetaotluse seisukohast asjassepuutuvad.
10. High Court (kõrge kohus, Ühendkuningriik) jättis 30. novembri 2017. aasta kohtuotsusega fondivalitsejate kaebuse rahuldamata ja märkis (muu hulgas), et kindlustusloata äriühingute osutatud haldamisteenused ei olnud kõnealustel perioodidel käibemaksust vabastatud – vt kohtunik Warreni kohtuotsuse punktid 35–100 – ja et Euroopa Kohtult ei ole vaja taotleda eelotsust küsimuses, mis High Courti (kõrge kohus, Ühendkuningriik) arvates on *acte clair*: vt kohtuotsuse punktid 101–104 ja 245.

11. Fondivalitsejad esitasid High Courti (kõrge kohus, Ühendkuningriik) kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Court of Appeal'ile (apellatsioonikohus, Ühendkuningriik).
12. Pärast 19. ja 20. veebruaril 2019 peetud kohtuistungit otsustas Court of Appeal (apellatsioonikohus, Ühendkuningriik) menetluse peatada ja taotleda Euroopa Kohtult eelotsust [lk 5] küsimuses, kas kindlustusloata äriühingute osutatud haldamisteenused olid liidu õiguse kohaselt käibemaksust vabastatud.
13. Liikmesriigi kohus ei ole seni tuvastanud faktilisi asjaolusid seoses sellega, kas kindlustusandjate ja kindlustusloata äriühingute osutatud haldamisteenused olid neutraalse maksustamise põhimõtte seisukohast ühesugused või piisavalt samalaadsed, kui see põhimõtte peaks kehtima: vt kohtunik Warreni kohtuotsuse punktid 93–99.

Asjakohased õigusaktid

a) Liidu õigusaktid

Käibemaks

14. Käesolev menetlus puudutab nii kuuenda direktiivi kui ka käibemaksudirektiivi kohaldamise ajavahemikke, kuid nende kahe direktiivi asjassepuutuvad sätted on sisuliselt ühesugused.
15. Käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti a (enne kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkt a) kohaselt on liikmesriigid kohustatud käibemaksust vabastama:

„a) kindlustus- ja edasikindlustustehingud, sealhulgas nendega seotud teenused, mida osutavad kindlustusmaaklerid ja kindlustusagendid;“

Kindlustus

16. Nõukogu esimene 24. juuli 1973. aasta direktiiv 73/239/EMÜ otsekindlustustegevuse, välja arvatud elukindlustustegevuse alustamise ja jätkamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT 1973, L 228, lk 3; ELT eriväljaanne 06/01, lk 14), mida on muudetud nõukogu 10. detsembri 1984. aasta direktiiviga 84/641/EMÜ (EÜT 1984, L 339, lk 21; ELT eriväljaanne 06/01, lk 109) (edaspidi „esimene kahjukindlustusdirektiiv“) sisaldas otsekindlustuse või kahjukindlustuse liikide klassifikatsiooni (artikli 1 lõige 3, lisa) ja teatavad „kindlustusliigid“ olid erandina selle direktiivi kohaldamisalast välja arvatud (artikli 2 lõige 1). Pensionifondide haldamine ei olnud kindlustusliigina klassifitseeritud ega ka väljaarvatud „kindlustusliikide“ hulgas. Esimese kahjukindlustusdirektiivi artikli 8 lõike 1 punkt b kohustas tegevusloa saanud kindlustusseltsi „piirama oma eesmärgid kindlustustegevuse ja

sellest otseselt tulenevate toimingutega, välistades kogu muu kaubandustegevuse“.
[lk 6]

17. Nõukogu esimene 5. märtsi 1979. aasta direktiiv 79/267/EMÜ otsese elukindlustustegevuse alustamise ja jätkamisega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT 1979, L 63, lk 1) (edaspidi „esimene elukindlustusdirektiiv“) käsitles pikaajalist kindlustustegevust (st seda, mis ei kuulunud esimese kahjukindlustusdirektiivi kohaldamisalasse). Esimese kahjukindlustusdirektiiviga hõlmatud „otsekindlustustegevuse“ hulka kuuluvana oli artikli 1 lõikes 2 kirjeldatud „grupipensionifondide haldamist“ kui „tegevust“. Samuti oli see hõlmatud ühte „kindlustusliiki“ lisa VII punktis:

a) Esimese elukindlustusdirektiivi artiklis 1 oli sätestatud:

„Käesolev direktiiv käsitleb liikmesriigi territooriumil asutatud või asutada soovitatavate kindlustusseltside iseseisva otsekindlustustegevuse alustamist ja jätkamist järgnevalt määratletud tegevuse kujul:

1. järgmised kindlustusliigid, kui nendega tegeldakse lepingulistel alustel:

a) elukindlustus, see tähendab kindlustusliik, mis hõlmab eelkõige ainult puhast üleelamiskindlustust, ainult kindlustust surmajuhtumiks, kindlustust üleelamistähtjaks või surmajuhtumiks, elukindlustust kindlustusmaksete tagastamisega, abiellumiskindlustust ja sünnikindlustust;

b) annuiteet;

c) elukindlustusseltside pakutav lisakindlustus, st eelkõige kindlustus tervisekahjustuste, sealhulgas töövõimetuse vastu, kindlustus surmaga lõppeva õnnetusjuhtumi vastu ja kindlustus invaliidsusega lõppeva õnnetusjuhtumi või haiguse vastu, kui selliste eri kindlustusliikide lepingud sõlmitakse lisaks elukindlustusele;

d) Iirimaal ja Ühendkuningriigis kasutatav kindlustusliik, mida nimetatakse katkestamisõiguseta pikaajaliseks tervisekindlustuseks;

2. järgmine tegevus, kui see toimub lepingulistel alustel ja kui selle üle teostavad järelevalvet erakindlustuse järelevalve eest vastutavad asutused ja see on asjaomases riigis lubatud:

[...]

c) grupipensionifondide haldamine, st tegevus, mis seisneb asjaomase kindlustusseltsi investeringute haldamises, eelkõige selliste asutuste reservvarade haldamises, kes teevad makseid [lk 7] surma või üleelamise korral või tegevuse katkemise või piiramise korral.

- d) punktis c viidatud tegevus, kui sellele lisandub kas kapitali hoidmise või minimaalse intressimäära tasumise kindlustus.“
- b) Artikli 8 lõike 1 punkt b kohustas tegevusloa saanud kindlustusseltsi „piirama oma eesmärgid kindlustustegevuse ja sellest otseselt tulenevate toimingutega, välistades kogu muu kaubandustegevuse“.
- c) Lisas oli ühe „kindlustusliigina“ VII punktis loetletud „artikli 1 lõike 2 punktides c ja d viidatud grupipensionifondide haldamine“.
18. Esimene elukindlustusdirektiiv tunnistati kehtetuks ja asendati – alates 19. detsembrist 2002 – 5. novembri 2002. aasta direktiiviga 2002/83/EÜ elukindlustuse kohta (EÜT 2002, L 345, lk 1; ELT eriväljaanne 06/06, lk 3) (edaspidi „konsolideeritud elukindlustusdirektiiv“). Seal oli grupipensionifondide haldamine jätkuvalt loetletud „otsekindlustustegevusena“ (nimelt „tegevusena“ artikli 2 lõike 2 all). Samuti oli seal grupipensionifondide haldamine liigitatud „kindlustusliigina“: vt konsolideeritud elukindlustusdirektiivi I lisa VII punkt.
19. Konsolideeritud elukindlustusdirektiiv tunnistati kehtetuks ja asendati – alates 1. jaanuarist 2016 – 25. novembri 2009. aasta direktiiviga 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II) (ELT 2009, L 335, lk 1) (edaspidi „II solventsusdirektiiv“). Selleski direktiivis oli grupipensionifondide haldamine jätkuvalt liigitatud reguleeritava „elukindlustustegevuse“ all („tegevusena“: vt artikli 2 lõike 3 punkti b alapunkt iii) ja samuti „kindlustusliigina“: vt II solventsusdirektiivi II lisa VII punkt.

b) Ühendkuningriigi õigusaktid

Käibemaks

20. 1972. aasta maksuseaduse (Finance Act 1972), mida on muudetud 1977. aasta käibemaksu (kindlustuse) määrusega (VAT (Insurance) Order 1977), mis kehtis 1. jaanuarist 1978 kuni 31. detsembrini 1981, lisa 5 punkti 2 alapunkti 1 kohaselt oli käibemaksust vabastatud:
- „kindlustus- ja edasikindlustusteenused, mida osutavad tegevusloaga kindlustusandjad 1974. aasta kindlustusseltside seaduse (Insurance Companies Act 1974) § 2–9 tähenduses“ [lk 8]
21. Seega kehtis selle maksuvabastuse suhtes kaks nõuet: a) esimene, mis olenes osutatava teenuse laadist, nimelt sellest, kas tegu oli kindlustuse või edasikindlustusega; ja b) teine, mis olenes sellest, kas teenuseosutajal oli kindlustusandja tegevusluba 1974. aasta kindlustusseltside seaduse tähenduses.

22. Alates 1. jaanuarist 1982 muudeti selle käibemaksuvabastuse sõnastus (1981. aasta käibemaksu (kindlustuse) määrusega (VAT (Insurance) Order 1981)) järgmiseks:

„kindlustus- ja edasikindlustusteenused, mida osutavad isikud, kellel on 1981. aasta kindlustusseltside seaduse (Insurance Companies Act 1981) § 2 kohaselt kindlustustegevuse tegevusluba“

23. 1972. aasta maksuseaduse lisa 5 punkti 2 alapunkti 1 uus redaktsioon võeti vastu samal kujul 1983. aasta käibemaksuseaduse (Value Added Tax Act 1983; edaspidi „VATA 1983“) lisa 6 punkti 2 alapunktina 1, mis jõustus 1. jaanuaril 1983.

24. VATA 1983 muudeti 1990. aasta käibemaksu (kindlustuse) määrusega (Value Added Tax (Insurance) Order 1990) järgmiseks:

„kindlustus- ja edasikindlustusteenused, mida osutab:

a) isik, kellel on 1982. aasta kindlustusseltside seaduse (Insurance Companies Act 1982) kohaselt kindlustuse tegevusluba; või

b) Ühendkuningriigist väljaspool asuv kindlustusandja riskide või muu vastu, mida on kirjeldatud 1992. aasta kindlustusseltside seaduse lisades 1 ja 2.“

25. VATA 1983 lisa 6 punkti 2 alapunkt 1 võeti uuesti vastu 1994. aasta käibemaksuseaduse (Value Added Tax Act 1994; VATA 1994) lisa 9 punkti 2 alapunktina 1, mis jõustus 1. septembril 1994.

26. Olukord jäi selliseks kuni 18. märtsini 1997, mil alapunkt 1 muudeti (1997. aasta maksuseaduse (Finance Act 1997) §-ga 38) järgmiseks:

„kindlustus- ja edasikindlustusteenus, mida isik osutab:

a) kindlustustegevuse käigus, milleks tal on 1982. aasta kindlustusseltside seaduse kohaselt luba, või

b) tegevuse käigus, mille suhtes ta on sama seaduse § 2 kohaselt vabastatud sellise loa saamise nõudest.“ **[lk 9]**

27. 1982. aasta kindlustusseltside seadus (Insurance Companies Act 1982) tunnistati 2001. aasta määrusega 2000. aasta finantsteenuste ja -turgude seaduse kohta (vajalik muutmine ja kehtetuks tunnistamine) (Financial Services and Markets Act 2000 (Consequential Amendments and Repeals) Order 2001) (edaspidi „2001. aasta muutmismäärus“) alates 1. detsembrist 2001 kehtetuks reformide raames, mis tehti normistikku 2000. aasta finantsteenuste ja -turgude seadusega. 2001. aasta muutmismäärusega muudeti lisa 9 punkti 2 alapunktid 1 ja 2 järgmisteks:

„1. kindlustus- ja edasikindlustusteenused, mida osutab kindlustustegevuse käigus:

a) isik, kellel on 2000. aasta finantsteenuste ja -turgude seaduse 4. osa kohaselt lubatud kindlustuslepinguid sõlmida või täita;

b) isik, kes on kindlustuslepingute sõlmimise või täitmise suhtes käibemaksust vabastatud vastavalt selle seaduse § 38 alusel antud korraldusele (ja võib seega sõlmida või täita kindlustuslepinguid ilma üldist keeldu rikkumata);

c) isik, kes tegutseb kindlustusturul;

d) isik (kes ei kuulu punkti a kohaldamisalasse ja) kellel oleks vaja luba selleks, et sõlmida või täita:

i) kindlustusleping, mille kohaselt selle isiku antavad hüvitised on eranditult või peamiselt mitterahalised hüvitised sõidukiga juhtunud õnnetuse või rikke korral, või

ii) leping ühenduse kaaskindlustustegevuse käigus,

kuid sellega tegeleva isiku heaks.

2. teenused, mida osutades väljaspool Ühendkuningriiki asuv kindlustus- või edasikindlustusandja:

a) annab kindlustuse riskide või muu suhtes, mida on kirjeldatud esimese elukindlustusdirektiivi lisa või esimese elukindlustusdirektiivi lisa, või

b) annab nende riskide või muu suhtes edasikindlustuse.“

28. Samuti lisati 2001. aasta muutmismäärusega VATA 1994 lisa 9 punkti 2 järgmised märkused:

“(A1) Punktis 1 on kasutatud järgmisi mõisteid:

„ühenduse kaaskindlustustegevus“ tähendus on sama, mis nõukogu 30. mai 1978. aasta direktiivis 78/473/EMÜ ühenduse kaaskindlustust käsitlevate [lk 10] õigusnormide kooskõlastamise kohta;

„kindlustustegevus“ tähendab tegevust, mis seisneb kindlustuslepingute sõlmimises ja täitmises;

„kindlustusturul tegutsemine“ tähendus on sama, mis 2000. aasta finantsteenuste ja -turgude seaduse § 316 lõikes 3.

(B1) Viiteid

a) kindlustuslepingutele alapunktides 1 ja 4, ning

b) kindlustuslepingute sõlmimisele ja täitmisele alapunktis 1 ja märkuses A1

tuleb käsitada koostoimes 2000. aasta finantsteenuste ja -turgude seaduse §-ga 22, mis tahes asjakohase õigusnormiga selles paragrahvis ning sama seaduse lisaga 2.

(C1) Alapunktis 2

- a) tähendab „esimene kahjukindlustusdirektiiv“ nõukogu 24. juuli 1973. aasta direktiivi 73/239/EMÜ otsekindlustustegevuse, välja arvatud elukindlustustegevuse alustamise ja jätkamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta;
- b) tähendab „esimene elukindlustusdirektiiv“ nõukogu 5. märtsi 1979. aasta direktiivi 79/267/EMÜ otsese elukindlustustegevuse alustamise ja jätkamisega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta.“
29. Alates 1. jaanuarist 2005 asendati 2004. aasta käibemaksu (kindlustuse) määrusega (VAT (Insurance) Order 2004) VATA 1994 lisa 9 punkti 2 alapunktid 1–3 järgmise maksuvabastusega:
- „1) kindlustus- ja edasikindlustustehingud“
30. Sama määrusega tunnistati punkti 2 märkused A1, B1 ja C1 kehtetuks.

Kindlustus jms

31. Kaebuses käsitletava perioodi jooksul ja niivõrd, kui see on oluline, oli kindlustusseltside tegevuse lubamist reguleerivate Ühendkuningriigi õigusaktide mõju selline, et haldamisteenuste osutamine, sealhulgas kindlaksmääratud väljamaksetega pensionifondidele, oli üks „kindlustustegevuse“ liik, kui seda alustas ja sellega tegeles kindlustusandja, kes tegeles ka muidu kindlustustegevusega. Nii kuulus tegevusloaga Ühendkuningriigi kindlustusandja esimese elukindlustusdirektiivi artikli 1 lõike 2 tähenduses „erakindlustuse järelevalve eest vastutavate ametiasutuste [lk 11] järelevalve alla“.
32. Kindlustusloata äriühing ei pidanud olema kindlustusandja luba saanud, et osutada haldamisteenuseid, sealhulgas kindlaksmääratud väljamaksetega pensionifondidele. Kindlustusloata äriühingul oli vaja luba nende teenuste osutamiseks muude õigusaktide alusel.

Poolte seisukohad

33. Euroopa Kohus saab muidugi mõlemalt poolelt üksikasjalikud seisukohad. Taustteabeks järgneb peamiste Court of Appealile esitatud argumentide lühikokkuvõte.

Fondivalitsejate argumentide kokkuvõte

34. Fondivalitsejad väidavad kokkuvõttes järgmist.

- a) Kindlustusteenuse osutamine on liidu õiguse kohaselt käibemaksust vabastatud. „Kindlustustehingute“ käibemaksust vabastamine on maksukohustuslaste ja maksuhalduri vahel vahetult kohaldatav.
- b) Haldamisteenuste osutamist tuleb käsitada kui esimese elukindlustusdirektiivi ja liidu kindlustusdirektiividega loodud korra tähenduses kindlustustegevuse liiki ja/või kindlustustegevust. Seetõttu tuleb selliste teenuste osutamist pidada liidu õiguse tähenduses kindlustustegevuseks. Vähemalt tuleb haldamisteenuste osutamist kindlustusandja poolt tõepoolest käsitada kui „kindlustust“ või pidada „kindlustuseks“ liidu õiguse tähenduses.
- c) „Kindlustustehingute“ käibemaksust vabastamise tähendust ja kohaldamisala kaaludes tuleb omistada sellele mõistele autonoomne tähendus, mis on kohaldatav kõikides liikmesriikides. Nagu Euroopa Kohus on järjepidevalt märkinud (vt Euroopa Kohtu otsused CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, punkt 18, ja Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, punkt 30), on selle analüüsimisel, mis kujutab endast kindlustust, alati lähtekohaks kindlustusdirektiivides, sealhulgas esimeses elukindlustusdirektiivis (muudetud redaktsioon) sätestatud kord. Seepärast tuleb kasutada sedasama autonoomset „kindlustuse“ mõistet, mida on kasutatud kindlustusdirektiivides [lk 12] ja mille kohaselt loetakse haldamisteenused teataval kujul kindlustustegevuseks või kindlustustegevuse liigiks.
- d) Kui teenust peetakse teatavaks kindlustustehingu vormiks, on see teenuse osutaja staatusest olenemata käibemaksust vabastatud. Seepärast oleks haldamisteenuste osutamine fondivalitsejatele pidanud olema Ühendkuningriigis kohustuslikult käibemaksust vabastatud.
- e) Teise võimalusena, kui arvestada, et haldamisteenuste osutamist kindlustusandja poolt tuleb käsitleda kui „kindlustust“ või pidada „kindlustuseks“ liidu õiguse seisukohast, viib neutraalse maksustamise põhimõtte kohaldamine sama tulemuseni. Seega, kui niisugused kindlustusandjate teenused on käibemaksust vabastatud, peaks seda olema ka samade või samalaadsete haldamisteenuste osutamine kindlustusloata äriühingute poolt.³

³ Fondivalitsejad on nõus, et kui haldamisteenuste osutamine kindlustusandjate poolt ei oleks nõuetekohaselt käibemaksust vabastatud, ei oleks neutraalne maksustamine oluline ning fondivalitsejad ei saaks tugineda sellele, et maksuhaldur on vastavalt niisugusele hüpoteesile kindlustusandjate poolt haldamisteenuste osutamise eelnevalt õigusvastaselt käibemaksust vabastanud.

Maksuhalduri argumentide kokkuvõte

35. Maksuhaldur väidab kokkuvõttes järgmist.

- a) Kindlustusloata äriühingute osutatud haldamisteenused ei olnud „kindlustustehingud“ kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti a ja käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti a tähenduses.
- b) See on iseseisev liidu õiguse mõiste ja nagu kõiki erandeid, tuleb ka seda tõlgendada kitsalt.⁴ Vaidlusalustel teenustel puuduvad sisuliselt kindlustustehingute tunnused. Sarjas, mis koosneb kaheksast kohtuotsusest ja mis algab kohtuotsusega CPP, on Euroopa Kohus korduvalt selgitanud, et käibemaksuvabastuse kohaldamisel „kindlustustehingu eripära on üldarusaadavalt see, et kindlustusjuhtumi saabumisel tagab kindlustusandja kindlustusvõtjale kindlustuspreemia ettemakse eest teenuse osutamise, mis on lepingu sõlmimise ajal kokku lepitud“.⁵ [lk 13]
- c) Vähemalt kahes viidatud kohtuasjas on Euroopa Kohus märkinud, et kui lepingupool täidab kõiki kindlustusandja funktsioone, välja arvatud riisiko võtmine hüvituslepingu alusel, ei käsitata kõnealuseid tehinguid käibemaksuvabastuse kohaldamise seisukohast kindlustustehingutena.⁶
- d) Käesolevas asjas käsitlevates juhtumites neid põhitunnuseid ei esine: pooled ei vaidle vastu, et haldamisteenuste osutajad ei paku fondivalitsejatele hüvitist riskide realiseerumise korral ja nad ei ole lepingulises suhtes ühegi isikuga, kelle risk on kaetud mis tahes kindlustusega, st kindlustatud isikuga. Seega ei kuulu vaidlusalused teenused kõnealuse maksuvabastuse kohaldamisalasse.
- e) Kohtupraktika, millele fondivalitsejad tuginevad, seda analüüsi ei muuda. Euroopa Kohtu otsuses CPP sisalduv viide esimesele kahjukindlustusdirektiivile (muudetud redaktsioonis) oli tehtud seoses küsimusega, kas „kindlustus“ saab hõlmata õnnetuse/kahju korral teenuste osutamist mitterahaliste hüvitiste andmise, mitte raha maksmise kujul. Esimene elukindlustusdirektiiv laieneb „tegevusele“ olenemata sellest, kas see hõlmab „kindlustustehinguid“ (käibemaksuvabastuse tähenduses), mis võimaldab tegevusloaga kindlustusandjal hõlmata seda liiki tegevus oma kindlustustegevusse. Kohtuasjas Skandia ei nõustunud Euroopa Kohus

⁴ Kohtuotsused CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, punkt 15; Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, punkt 32.

⁵ Kohtuotsused CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, punkt 17; Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, punkt 37; Taksatorringen, C-8/01, EU:C:2003:621, punkt 39; komisjon vs. Kreeka, C-13/06, EU:C:2006:765, punkt 10; Swiss Re Germany Holding, C-242/08, EU:C:2009:64, punkt 34; BGZ Leasing, C-224/11, EU:C:2013:15, punkt 58; Mapjre, C-584/13, EU:C:2015:488, punkt 28, ja Aspiro, C-40/15, EU:C:2016:172, punkt 22.

⁶ Kohtuotsused Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140; Aspiro, C-40/15, EU:C:2016:172.

argumendiga, et „kindlustustehingust“ piisab, et hõlmata reguleeritud tegevus, millel ei ole kohtuotsuses CPP ette nähtud „põhitunnuseid“.

- f) Üheski kohtuasjas ei ole Euroopa Kohus kindlustusdirektiividele viidates või muus kontekstis kõrvale kaldunud mõiste „kindlustustehing“ „sisulisest“ tähendusest, mis on esitatud kohtuotsuses CPP.
- g) Kindlustuse maksuvabastuse kohaldamisala reguleerivad üksnes ja ammendavalt käibemaksudirektiivid. Seda ei saa neutraalse maksustamise põhimõtte alusel laiendada: kohtuotsus *Aspiro*, punkt 31. Samuti ei saa isik tugineda oma huvides kolmanda isiku kasuks toime pandud õigusnormi rikkumisele: kohtuotsus *Rank Group*, C-259/10 [lk 14] ja C-260/10, EU:C:2011:719, punkt 62 (ja nagu fondivalitsejad seda on aktsepteerinud).

Eelotsuse taotlemise põhjendus

- 36. Court of Appeal on seisukohal, et käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti a tõlgendamine ja kohaldamine ning suhe esimese elukindlustusdirektiiviga (muudetud redaktsioonis) ei ole käesoleva juhtumi asjaoludel *acte clair*.
- 37. Nendel põhjustel on Court of Appeal seisukohal, et enne, kui ta saab selle apellatsiooniasja lahendada, on vaja Euroopa Kohtu eelotsust järgmiseks sõnastatud küsimuses.

Eelotsuse küsimus

- 38. Kas niisuguste haldamisteenuste osutamine, mida fondivalitsejatele on osutanud a) kindlustusandjad ja/või b) kindlustusloata äriühingud, on käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti a (enne kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkt a) tähenduses „kindlustustehingud“?

[...]